

Poboacións de cornicha na enseada de Baiona e a súa xestión

Jorge Alfaya Massó

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Vigo.

Berta Barreiro Ríos

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Cangas.

Sandra Mosquera Montes

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Redondela.

Eduardo Pérez Corbacho

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Arcade.

María Riobó Sanluis

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Vilaboa.

José Antonio Santiago Amoedo

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Baiona.

Andrea Traveso Lago

Asistencia Técnica Asociación Marisqueo a Flote Ría de Vigo.

Ana Isabel Vidal Garnelo

Asistencia Técnica Confraría de Pescadores de Moaña.

A cornicha ou ameixa branca, *Spisula solidula*, é una especie propia do marisqueo a flote. En Galicia captúrase habitualmente dun xeito artesanal, empregando rastros desde embarcación, normalmente como acompañante doutras especies obxectivo, principalmente ameixa babosa e ameixa rubia pola zona onde habita. A cornicha está incluída como especie comercial no Plan específico de explotación de moluscos bivalvos da ría de Vigo, na modalidade de marisqueo dende embarcación.

Este plan xestiona todos os bancos sublitorais de libre marisqueo desta ría e nel participan a totalidade de confrarías deste ámbito territorial, agrupadas parcialmente nunha asociación. O labor de asesoramento na xestión das poboacións do plan é realizado polas asistencias técnicas destas entidades e da propia asociación.

Vive enterrada en fondos de area na franxa infralitoral, sendo máis abundante entre os 3 e 15 m, acadando as maiores densidades poboacionais entre os 3,5 e os 12 m. A profundidade de penetración no substrato varía entre 3 e 5 cm (Gaspar, 1996). En Galicia pode chegar ata 20 m de profundidade (Rolán Mosquera, 1993). Ten un rápido crecemento durante os dous primeiros anos, podendo chegar ata 35 mm e despois ralentízase. O tamaño de primeira maduración sexual (L₅₀) rexistrada para a poboación de *Spisula solidula* na costa suroeste de España é de 12,5 mm (Rodríguez-Rúa *et al.*, 2013). As súas poboacións resultan algo imprevisibles, pois aparece e desaparece con gran rapidez dos bancos marisqueiros.

Durante os anos 2020 e 2021 as embarcacións profesionais de marisqueo reportaron unha notable abundancia da especie nalgúns zonas de traballo da enseada de Baiona e outras áreas da parte externa da ría de Vigo. As mostraxes de seguimento desenvolvidas polos servizos técnicos das confrarías avalaron este feito, dando pé á posibilidade de xustificar un paulatino incremento nos topes de captura da especie, co fin de facilitar un maior aproveitamento comercial nalgúns bancos marisqueiros do plan.

Na enseada de Baiona a proliferación da poboación foi especialmente relevante, tanto en zonas habitualmente explotadas na modalidade de marisqueo dende embarcación coma noutras fondos sedimentarios onde o colectivo non adoitaba traballar nas últimas décadas. Isto demandou a organización de varias campañas de mostraxe co obxectivo principal de documentar a distribución espacial da especie e oficializar a creación dun novo banco marisqueiro (VI-596), cunhas medidas específicas de xestión. As primeiras campañas de mostraxe puxeron de relevo a elevada abundancia do recurso marisqueiro, con densidades comerciais medias de 215 ind/m² (3 kg/m² en termos de biomasa).

Hai constancia de 2 proliferacións puntuais semellantes deste molusco bivalvo na enseada de Baiona durante as décadas de 1980 e 1990. En agosto de 1994 foi realizada unha mostraxe das capturas de cornicha en tres zonas da enseada de Baiona (Malvar, M. e López, F.; informe inédito). Os resultados da mostraxe e a análise das capturas da campaña 1994-95 indicaban unha alta densidade na zona (media de 325 individuos/angazada) e unhas capturas excepcionais da frota (media de 8.000 kg/día).

As mostraxes de avaliación inicial do banco marisqueiro, así coma as sucesivas realizadas semestralmente para analizar a evolución das poboacións ou abordar prospeccións noutras áreas onde se presume a existencia de recrutamento da especie, fanse coa colaboración dos armadores das embarcacións profesionais. O método de traballo empregado consiste nun seguimento da abundancia nunha rede de estacións de mostraxe distribuídas ao longo da superficie do banco, empregando os propios raños manuais do traballo diario dos mariscadores, cunha medida de 50 cm de ancho de pletina e recubertos na cara interior cunha malla plástica de 1 cm de luz (figura 1). Para a avaliación de stocks en termos de estimación da abundancia (densidade e biomasa), estrutura de tamaños e rectas de regresión tamaño-peso da especie, empregouse a aplicación ARouSA (Parada e Molares, 2009). Durante as mostraxes recóllese ademais información complementaria (profundidades, presenza de especies conspicuas, depredadoras e alóctonas, afeccións antropoxénicas e outros) que permiten avaliar e caracterizar as zonas

marisqueiras en relación aos descritores e indicadores da Directiva Marco da Estratexia Mariña.

Figura 1. Raño recuberto con malla

Raño na estación de mostraxe

Ademais das avaliaciós directas do estado da poboación faise un continuo seguimento técnico da evolución da actividade extractiva (xeolocalización de zonas con maior frecuencia de traballo, mostraxes a bordo durante a extracción, controis de tamaño en lonxa, capturas individuais, esforzos, tempos de extracción efectiva, prezos e ingresos por zonas de traballo), que permite coñecer máis polo miúdo o estado do recurso marisqueiro.

Os resultados das avaliaciós indican que o principal banco marisqueiro de cornicha da enseada de Baiona componse dunha poboación monoespecífica, de tamaños moi homoxéneos e con escasa presenza de xuvenís, o que aconsella medidas de xestión adaptadas á optimización da actividade extractiva e da xestión sostible do recurso. Neste senso, a información obtida co seguimento realizado permite trasladar propostas para o asesoramento ao sector, en relación a vedas temporais en determinadas zonas sometidas a maior esforzo pesqueiro, o incremento do tamaño mínimo de captura dos 25 mm establecidos legalmente aos 33 mm, así coma cartografiar o banco e zonas de extracción limítrofes ao mesmo na enseada de Baiona.

Contido das mostras en bandexas na lonxa antes de medir.

En termos económicos a explotación comercial da especie representou a principal fonte de ingresos para o colectivo participante no plan de marisqueo dende embarcación da ría de Vigo, durante a segunda metade do ano 2021 e o ano 2022.

As capturas de cornicha na modalidade de marisqueo dende embarcación na Ría de Vigo, durante o ano 2021, acadaron un total de 655 toneladas e un valor en primeira venda de 3,17 millóns de euros. No ano 2022 as capturas acadaron un total de 485 toneladas e un valor de 2,83 millóns de euros (figura 2). En ambas anualidades más do 99% das capturas foron extraídas na zona de Baiona, principalmente no novo banco Cornicha Baiona VI-596. As capturas de cornicha representaron máis do 85% do total de capturas extraídas e o 67 % do importe facturado polo marisqueo a flote na ría de Vigo durante os anos 2021 e 2022.

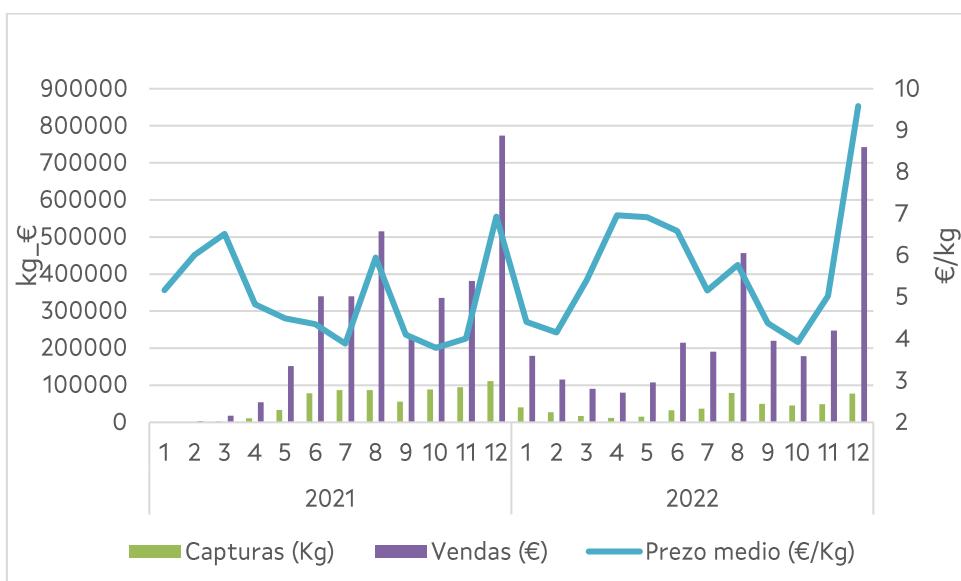

Figura 2. Evolución das campañas marisqueiras de cornicha 2021 e 2022 no banco VI-596.

BIBLIOGRAFÍA

Gaspar, M., 1996. Bivalves do litoral oceânico algarvio. Aspectos da biología, ecología e da pesca dos mananciais de interesse económico: aplicação à gestão dos recursos. PhD. Ciências do Mar, Unidade de Ciências e Tecnologias dos Recursos Aquáticos, Universidade do Algarve. 36 pp

Parada JM, Molares J (2009) Unha ferramenta para a avaliación de recursos marisqueiros. ARouSA. Consellería do Mar, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela. 86 pp. Disponible en www.arousa.bnmarina.com

Rodríguez-Rúa, A., Pozuelo, I., González de Canales, M., Sarasquete, C. and de los Angeles Bruzon, M., 2013. Reproductive cycle of *Spisula solidula* (L.) (Mollusca: Bivalvia) on the southwest coast of Spain. Invertebrate Reproduction & Development, 57(1): 1-9 pp.

Rolán Mosquera, E., 1993. Guía ecológica das cunchas e moluscos de Galicia. Edicións Xerais de Galicia. 200 pp.

Vídeo: marisqueo a flote en Baiona con raño, captura de cornicha. Elaborado por Luís Pereira

<https://youtu.be/BjT3X2DqkmQ>